

RUDOLF MEDEK (1890–1940)

Metodický list úroveň A

POUŤ DĚTÍ DO SIBIŘE

V pracovním listě úrovně A nabízíme četbu jednoho z prvních textů pro děti, které Rudolf Medek po návratu z války napsal. Podle Medkovy vzpomínky pohádka *Pouť dětí do Sibiře* vznikla na přímou žádost Karla Čapka, který roku 1919 připravoval vánoční přílohu „Národních listů“ a Medka dopisem požádal, aby „pro tuto přílohu napsal něco legionářského pro děti, nejlépe prý nějakou „pohádku o Sibiři“¹. Pohádka vyšla knižně o rok později v Plzni a byla zařazena také do obou výborů Medkových textů pro děti a mládež (*O našich legiích, dětech a zvířátkách v Sibiři* /Praha: Památník odboje, 1921/, *O našich legiích: pohádky a pověsti* /Praha, 1928/).

O jejím námětu Medek říká: „Pout dětí do Sibiře vznikla z dojmavého citu, který ve mně vzbouzel tehdy pohled na ty děti legionářské, které o vánocích 1919 marně ještě čekaly na návrat svých tatínků, jichž většina se vrátila až v roce 1920. Jejich duše však zalétaly do Sibiře a slavily Štědrý večer aspoň v duchu se statečnými vojáky, hájícími tenkrát v mrazivé zimě veliké železnice sibiřské.“²

Pro tento pracovní list je text pohádky krácen a místy upravován. Je pro Vás připraven v příloze 1. Původní verzi pohádky lze najít ve výše jmenovaných výběrech, také je dostupná online na stránce: <http://kramerius.mzk.cz/search/i.jsp?pid=uuid:24b8216d-d201-48db-9aba-7f1e30d9231f> [14. 7. 2014].

Pracovní list pro žáky obsahuje pouze obrazové přílohy a ty části textu, o kterých se domníváme, že je budou žáci číst sami. Vše ostatní (včetně námětu činností nad obrázkem či textem) je obsaženo v metodickém listě. Zároveň prosíme učitele, aby následující řádky chápali jen jako nabídku, jak s upravenou pohádkou pracovat, a upravili si kteroukoliv část podle svých aktuálních potřeb.

¹ Medek, Rudolf. *O našich legiích: pohádky a pověsti*. Praha: F. Topič, 1935, s. 5.

² Medek, Rudolf. *O našich legiích: pohádky a pověsti*. Praha: F. Topič, 1935, s. 6.

Úvodní aktivita

Obrazový podklad: pohlednice „Šťastné a veselé vánoce 1919, Čs. vojsko na Rusi.“

(Pohlednice převzata z knihy: *František Parolek. Dopisnice = Počtovaja kartočka. Informačně osvětový odboj Československého vojska na Rusi. Kolem roku 1920.*)

Dříve než žákům nabídneme samotný text, je možné jim představit téma pomocí obrázku. Pohlednici mohou dostat vytištěnu, ale určitě také postačí, bude-li promítnuta na plátno dataprojektorem. Obrázek doprovodíme slovním zadáním (dvě otázky).

1) Co vidíte na obrázku?

Žáci určitě budou s to obrázek popsat. Bezpečně identifikují vánoční stromeček, uvidí, že člověk, který jej nese, je teple oblečen. Také si povšimnou nápisu s přáním šťastných a veselých Vánoc. Možná díky tomu odhadnou, že by se mohlo jednat o pohlednici či vánoční blahopřání.

Je možné se také s žáky zamyslet, zda lze z obrázku poznat, je-li postava vojákem (neboť přání pochází od čs. vojska na Rusi). Nemá žádnou zbraň ani klasickou uniformu, ale třeba si žáci povšimnou (nebo je upozorníme) na červeno-bílou stužku na čepici. Tu nosili čs. legionáři v Rusku, aby se odlišili od ruských vojáků. Modrá barva přibyla k státním barvám později.

2) Z které doby je tato pohlednice?

- Roční období: zima, vánoční svátky (jistě již bylo řečeno při popisu).
- Letopočet: 1919.

Letopočtu je možno využít k vysvětlení kontextu: Rok předtím, 11. 11. 1918, skončila světová válka. Českoslovenští vojáci, kteří v Rusku bojovali za nezávislost Československa, tzv. legionáři, však stále ještě nebyli doma. V Rusku byla občanská válka a nebylo snadné odtud odjet. Vojáci proto čekali na Sibiři, až pro ně přijedou lodě a odvezou je do vlasti. Takovéto pohlednice posílali domů svým blízkým.

Debatu nad pohlednicí je možno zakončit třeba takto: Přečteme si nyní pohádku, kterou jeden z těch československých vojáků v Rusku napsal pro děti, které doma čekají, až se jejich táta vrátí po válce domů.

Rudolf Medek: POUŤ DĚTÍ DO SIBIŘE

Začátek pohádky (viz pracovní list pro žáky)

První část textu jsme rozdělili na tři podčásti, neboť navrhujeme přečíst ji metodou z programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení, která se nazývá „práce s narativním textem“.

Tato metoda je technicky velmi snadná. Text rozdělíme na několik podčástí, ideální je ho rozstříhat a dětem dávat jednotlivé podčásti postupně. Požádáme žáky, aby přečetli první podčást – buď sami potichu, nebo čtou vybraní žáci nahlas ve třídě. Poté jim položíme několik otázek, abychom se ujistili, že všemu rozuměli. Zeptáme se nakonec, jak si myslí, že bude příběh pokračovat, a proč si to myslí. Cílem je naučit je pracovat s informacemi z textu, nevytvářet hypotézy jen na základě své fantazie, ale brát v potaz skutečnosti, které nám autor již sdělil. Rozvíjíme tím důležitou čtenářskou strategii nazývanou *předjímání*.

Stejně postupujeme u dalších podčástí – vždy vlastními slovy shrneme, co jsme se četbou dozvěděli, a přemýšlíme, jak by mohl příběh pokračovat. Nikdy nekritizujeme děti za jejich nápady, snažíme se však, aby se zamýšleli nad tím, je-li jejich varianta pokračování skutečně založena na informacích, které jsou v textu obsaženy.

Možné otázky k jednotlivým podčástem (opět zadáváme jen slovně):

Po přečtení první podčásti:

- *Kdo jsou hlavní postavy příběhu? Jak se jmenují?*
- *Jak je starý Vašek? Co myslíte, Hanička je starší nebo mladší než Vašek? Proč si to myslíte?*
- *Kdy se příběh odehrává? Ráno – dopoledne – odpoledne – večer? Proč myslíte?*
- *Je léto, nebo zima?*
- *Proč jsou děti samy doma? O čem si vyprávějí?*
- *Co myslíte, že bude dál?*

Po přečtení druhé podčásti:

- *Co se stalo? Co děti udělaly?*
- *Proč se asi Hanička ptá, zda je to dál než do Jaroměře? A proč jí na to Vašek říká, že je hloupá?*
- *Potvrdil / vyvrátil vám text některé vaše domněnky z první části?*
- *Co asi znamená to bílé světlo? Co se stane?*

Po přečtení třetí podčásti:

- *Kdo stál uprostřed bílého světla?*
- *Odkud děti vílu znají?*
- *Proč říká víla dětem, že jejich tatínek je „statečný rytíř“?*
- *Proč si děti o víle myslí, že je moc hodná?*
- *Jak dětem pomůže strýc Vítr?*

Po četbě všech tří podčástí je možné nechat dojmy z četby doznívat při společné diskuzi nad těmito otázkami:

- *Jsou dnes v Česku (ve světě) také děti, kterým se může stýskat o Vánocích po tatínkovi?*
- *Vy už jste někdy byli o Vánocích bez tatínka nebo bez maminky? Jak jste to prožívali?*
- *Co můžeme udělat pro to, aby se nám v takové situaci tolik nestýskalo?*

Možný domácí úkol (pokud bude další část čtena v jiný den):

- *Najděte si v atlase Sibiř. Je to rozlehlý region? Je daleko od České republiky?*
- *Na internetu nebo v dětské encyklopedii si najděte, jaké je tam klima a jaká tam žijí zvířata a rostou rostliny.*

Druhá část (viz příloha 1 tohoto metodického listu a pracovní list pro žáky, část Na Sibiři)

Druhou část pohádky je možné číst až v následující hodině literární výchovy (tedy třeba za týden) nebo i v hodině vlastivědy, po domluvě mezi vyučujícími jednotlivých předmětů. Pro učitele se zeměpisnou aprobačí bude určitě jednodušší odpovídat na zvědavé otázky dětí ohledně Sibiře.

Pokud bude mezi četbou první a druhé části delší časová prodleva, je možné k připomenutí první části použít obrázek z přílohy 3 tohoto metodického listu. Jedná se o původní ilustraci k pohádce, jejímž autorem je legionářský malíř Jindřich Vlček. (MEDEK, Rudolf. *O našich legiích, dětech a zvířátkách na Sibiři*. Praha: Památník odboje, 1921, s. 56.)

V příloze 2 tohoto metodického listu se nachází **mapa Ruska**, převzatá z dětského atlasu (*Ilustrovaný dětský atlas světa*. Praha: Fragment, 2007; přeloženo do češtiny z anglického originálu First Picture Atlas, Londýn: Kingfisher Publications, 2005.). Je samozřejmě možné použít i jinou mapu, kterou má škola k dispozici.

Domníváme se, že by bylo vhodné před četbou druhé části představit dětem krátce Sibiř. Je možné jim ukázat přiloženou mapu a zeptat se jich, co vše z ní dokáží vyčíst, také co sami o Sibiři vědí z jiných zdrojů. Učitel případně jejich informace koriguje a doplňuje.

V pracovním listě se dále nachází **devět fotografií** (všechny jsou volně staženy z internetu, zdroje viz níže). Učitel požádá žáky, aby vybrali ty, na kterých jsou zobrazeny rostliny nebo zvířata, se kterými by se mohli Vašek s Haničkou na Sibiři setkat. Žáci mohou pracovat ve dvojicích nebo malých skupinách.

Řešení:

1. fotografie: Vlk obecný. Žije na Sibiři.
2. fotografie: Tygr sibiřský (viz také obrázek na mapě).
3. fotografie: Větev modřínu. Modřín je jednou z typických sibiřských dřevin.
4. fotografie: Stádo sobů. Žijí na Sibiři.
5. fotografie: Březový háj. Také typický strom pro Sibiř (a Rusko obecně).
6. fotografie: Žirafa. Nežije volně na Sibiři.
7. fotografie: Medvědice s mláďaty. Medvědi žijí na Sibiři.
8. fotografie: Polární liška. Žije na Sibiři.
9. fotografie: Kaktus. Neroste volně na Sibiři.

Z devíti fotografií tedy zůstává sedm, na nichž jsou zvířata a rostliny, které jsou běžnými „obyvateli“ Sibiře. Učitel nyní sdělí žákům, že jim přečte pokračování pohádky *Pouť dětí do Sibiře*, v němž se objeví některé rostliny či zvířata z fotografií. Úkolem dětských posluchačů bude pozorně naslouchat a vykřiknout **BINGO** tehdy, když se v pohádce (poprvé) objeví zvíře nebo rostlina z fotografie. Ten, kdo vykřikne BINGO nejdříve, získává bod. Vítězí samozřejmě ten, kdo má nejvíce bodů.

V našem konkrétním případě může vítěz získat maximálně tři body, neboť v pohádce se postupně objeví: bříza, medvědice, vlk.

VARIANTA: Děti nemusí soutěžit a křičet BINGO, ale mohou např. dostat jen za úkol ve svém pracovním listě zaškrtnout fotografie rostlin či zvířat, které v pohádce vystupují.

Po přečtení celé druhé části je vhodné vrátit se k mapě a požádat děti, aby co nejpřesněji určily místo, kde se Vašek s Haničkou nyní nacházejí. Pokud pozorně poslouchaly, udělají křížek v místě, kde se kříží jezero Bajkal s Transsibiřskou magistrálou.

Zdroje fotografií:

Vlk obecný. <http://www.jiri-bohdal.com/foto-vlk-obecny.php>. [14. 7. 2014].

Tygr sibiřský. <http://www.everythinggoes.estranky.cz/clanky/tygr-sibirsky.html>. [14. 7. 2014].

Větev modřínu. <http://www.priroda.cz/lexikon.php?detail=763>. [14. 7. 2014].

Stádo sobů. <http://www.national-geographic.cz/clanky/nenci-samani-na-sneznych-skutrech-vladnou-ledovym-planim-sibire>. [14. 7. 2014].

Březový háj. <http://svetemhorempadem.blog.cz/1312/stopem-pres-sibir-aneb-co-by-se-neprihodilo>. [14. 7. 2014].

Žirafa. <http://www.naturfoto.cz/zirafa-masajska-fotografie-12988.html>. [14. 7. 2014].

Medvědice s mláďaty. <http://www.geocaching.com/geocache>. [14. 7. 2014].

Polární liška. <http://vedajekrasna.cz/soutezni-galerie/vedecka-fotografie?action%5Bsoutez%5D=detail&id=613>. [14. 7. 2014].

Kaktus. <http://mapa.jazgym-ostrava.cz/mapa/colorado/vegetace.html>. [14. 7. 2014].

Třetí část (viz příloha 1 tohoto metodického listu)

Pokud bude mezi četbou první, druhé a třetí části delší časová prodleva, je možné k připomenutí předchozích částí opět použít obrázky z přílohy 2 tohoto metodického listu. Jedná se o původní ilustraci k pohádce, jejímž autorem je legionářský malíř Jindřich Vlček. Také lze začít hodinu návratem k mapě Sibíře a připomenutím událostí v předchozích částech.

K četbě třetí části navrhujeme použít jednoduchý způsob: **předčítání přerušené občasnými otázkami**. Otázky pomohou povzbudit pozornost dětí a přerušit četbu, aby nebylo naslouchání příliš dlouhé. Pomohou vysvětlit těžší výrazy nebo reálie. Zároveň by však neměly být příliš časté, aby měli žáci čas se do příběhu zaposlouchat.

Je možné použít například tyto tři otázky:

- 1) *Co jsou asi válenky? (Otázku položíme po dočtení dlouhého proslovu Trofima Iványče, tedy po větě: „Tam je tatínek na kolejích, ve vlaku. Tak!“)*
- 2) *Kdo je Hus, Žižka, Masaryk? Proč si asi českoslovenští vojáci namalovali jejich portréty na své vlaky? A proč si vlaky ozdobili bíločervenými prapory a chvojím? (Otázku položíme po přečtení věty „Vozy jsou ozdobeny prapory běločervenými, zeleným chvojím, obrazy Husa, Žižky, Masaryka.“)*
- 3) *Co myslíte, proč vojáci „skrývali hlavy do plášťů“? (Otázku položíme po větě „Zavonělo jehličí.“)*

Poznámky k odpovědím:

Ad 1) Válenky: vysoké plstěné boty (*Akademický slovník cizích slov*, Praha: Academia, 1995).

Ad 2) Žáci snad budou znát všechna tři jména. Případně upřesníme, že T. G. Masaryk byl vůdcem československého zahraničního odboje za 1. světové války a že roku 1917 navštívil také Rusko a československé legionáře v Rusku. Také vysvětlíme, že husitská tradice byla mezi legionáři velmi silná, jména husitských vůdců se objevovala i v názvech jednotek (1. Husitská divize se dělila na 1. pluk Jana Husa, 2. pluk Jiřího z Poděbrad, 3. pluk Jana Žižky z Trocnova, 4. pluk Prokopa Holého) – husitská armáda byla do té doby nejsilnější česká armáda všech dob. Co se týče bíločervených praporů, možná si žáci vzpomenou na úvodní pohlednici, kde měl voják na čepici bíločervenou stužku. Chvojí se běžně užívalo ke zdobení vagonů, neboť bylo lehce dostupné.

Ad 3) Tento obraz můžeme chápat jako výraz určité ohleduplnosti vojáků (nechtějí rušit svého druha v intimní chvíli, schovávají se, aby se zdálo, že tam nejsou...) nebo snad i smutku (možná skrývají slzy?).

Žáci se možná sami zeptají, proč bydlel Vaškův a Hančin tatínek, stejně jako další českoslovenští vojáci, ve vlaku. Pokud se nezeptají, můžeme je na tuto skutečnost upozornit otázkou nebo poznámkou. Připomeneme zde žákům, že vojáci toužili vrátit se domů, proto si hlídali jedinou možnou „únikovou cestu“ ze Sibiře: transsibiřská magistrála spojuje Moskvu s přístavem Vladivostok. Z Vladivostoku pak českoslovenští vojáci skutečně odpluli, od konce roku 1919 pro ně přijížděly lodě, na nichž se plavbou kolem světa vraceli postupně do vlasti. Většina z nich do Československa přijela roku 1920.

Závěr pohádky (viz pracovní list pro žáky)

Závěrečnou část pohádky přečtou žáci opět sami, ať už potichu pro sebe, nebo nahlas řízeným čtením. Učitel jen krátce ověří, jak této části porozuměli. Ušnuli Vašek s Haničkou při čekání na maminku a snili o tátovi? Ale – jak je možné, že se jim oběma zdál stejný sen? Necháme děti, ať si samy rozmyslí, čemu chtějí věřit.

Závěrečná reflexe (po četbě celého textu)

Závěrečná reflexe chce umožnit dětem se ještě jednou vrátit k celému, relativně dlouhému příběhu. Mají za úkol napsat za Vaška dopis tatínkovi, což pro ně znamená shrnout celý děj a převyprávět jej z nového úhlu pohledu. Medkův příběh je psán formou obvyklou pro pohádky: ER-forma s vševědoucím vypravěčem. Žánr dopisu ale vyžaduje ICH-formu a subjektivní líčení událostí.

U menších dětí je možné spokojit se s obrázkem, který by Vašek nebo Hanička tatínkovi o svém pohádkovém snu namalovali.

Přílohy metodického listu:

- Příloha 1: Zkrácený a upravený text pohádky R. Medka *Poutí dětí do Sibiře*. Pro úpravy jsme použili toto vydání Medkovy pohádky: *O našich legiích, dětech a zvířátkách v Sibiři*. Praha: Památník odboje, 1921.
- Příloha 2: Mapa Sibiře. Zdroj: *Ilustrovaný dětský atlas světa*. Praha: Fragment, 2007; přeloženo do češtiny z anglického originálu First Picture Atlas, Londýn: Kingfisher Publications, 2005.
- Příloha 3: Ilustrace pohádky: Jindřich Vlček. Zdroj: MEDEK, Rudolf. *O našich legiích, dětech a zvířátkách na Sibiři*. Praha: Památník odboje, 1921, s. 56.

RUDOLF MEDEK (1890–1940)

© Spolek ČŠBH. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání v roce 2014.

RUDOLF MEDEK (1890 – 1940)

POUŤ DĚTÍ DO SIBIŘE

Příloha 1

První část pohádky

1)

Vašek a Hanička sedí potmě u pece. Dívají se do ohně. Kocour seskočil z lavice, přitiskl se k Hančiným nohám.

A máma tak dlouho nejde z práce. Táta taky není doma. Táta je daleko. Daleko, daleko! Dostali nedávno od něj dopis. Vašek, který chodí už tři roky do školy, ho umí nazpaměť. Umí i adresu: Československé vojsko na Rusi, Sibiř!

Vašek povídá Haničce: „Vždyť to není tak daleko, díval jsem se ve škole na mapu. Hned za Čechami je Rusko a hned za ním Sibiř.“

Hanička tomu nerozumí, ale dívá se na Vaška nedůvěřivě.

A máma nejde a nejde.

Vašek a Hanička jsou smutní. Bolí je oči od ohně, před očima se jim míhají veliká temná kola. Hanička vezme Vaška za ruku a přitiskne se k němu. Potom řekne: „Já vidím tatínka. Tatínek na mne kývá a říká: Pojd' sem, Haničko! Vašku, já se bojím. Vašku, pojdme k tatínkovi!“

A Vašek povídá: „Já také vidím tatínka. Tatínek na mne kývá a volá: Pojd' sem, ty kluku veliká!“

Děti se tisknou k sobě. Oheň v peci dohořívá. A máma nejde a nejde. V sednici je veliká tma a veliké ticho.

2)

Děti Vašek a Hanička se vzaly za ruce a vyšly ven. Dvorek byl zasněžen. Svítíl veliký a bílý měsíc.

„Měsíček nám svítí na cestu. Vašku, jak je to daleko? Je to dál než do Jaroměře?“

„Ty jsi hloupá. Pojd'. Musíme ze vrat. Půjdeme tamtím směrem. Půjdeme do lesa. Vidíš, jak se třpytí sníh na stromech? Takové je to i v Sibiři. Je tam veliká zima, veliká zima!“

Děti vycházejí ze vrat. Jdou okolo rybníka, potom po cestě k lesu.

Vstupují do lesa jako nějakou tmavou, vysokou branou. Měsíc se jen těžko prodírá větvemi. Je tma. Vašek povídá Haničce: „Nic nevidím. Dívej se na cestu!“

Hanička opakuje to, co často říkala máma: „Ale vždyť je tma tmoucí!“

Děti ještě pevněji se drží za ruce. Pojednou se zvedá silný vítr. Sněhové vločky poletují kolem dětských hlav, lepí se jim na tváře. A tu ejhle, světlo, veliké bílé světlo. Uprostřed světla kdosi stojí.

3)

To je ta paní, o které už slyšeli v jiných pohádkách. Dobrá víla hodných dětí, která se zjevuje tehdy, když bývá nejhůře.

Paní je krásná a bílá, poslouchejte, co říká:

„Dobré děti, doslechla jsem se, že hledáte tatínka. To je od vás pěkné, že jste na něho nezapomněly. Váš tatínek je slavný rytíř. Že jste tak hodné a milé, chci vám pomoci. Uvidíte tatínka, pozdravujte ho od mámy, ode mne i od celé naší země!“

Vašek a Hanička se dívali omámeně na krásnou paní. Co se o ní naposlouchali, načteli! Teď ji viděli. A jaká je hodná! „Uvidíte tatínka,“ řekla.

„Můj starý strýc,“ pokračovala dále dobrá víla dětí, „se jmenuje strýc Vítr. Přejde hned a vezme vás na záda. Poletíte dlouho a dlouho. Přes hory, doly, lesy a vody. Uvidíte velká města, ale co uvidíte potom? Uvidíte tatínka.“

A kde se vzal, tu se vzal, náhle stál před nimi šedivý stařeček: „Tak honem, děti, honem. Já jsem strýc Vítr. Času není nazbyt a cesta je daleká, předaleká. Vždyť poletíme až do Sibiře. Sám jsem tam už dávno nebyl!“

Dobrá víla dětí posadila kluka i holčičku strýci na záda. Strýc hvízdal a let začal.

Druhá část pohádky

Letěly, letěly, letěly. Strýc Vítr nesl je až za Irkutsk. Blízko místa, kde řeka Angara vytéká z jezera Bajkal, snesl se k zemi.

„Zde, dobré děti, se končí moje pouť. Zde nablízku bude i váš tatínek. Zeptejte se zvířátek, ptáků, stromů i lidí, všichni vám ukážou další cestu. Buďte šťastny, dobré děti, a pozdravujte ode mne tatínka!“

Hvízdl a zmizel.

Děti osaměly.

Stály na sněhovém poli, na které svítil měsíc. Měsíc ozařoval pět malých břízek, které stály blízko dětí. Vašek si vzpomněl na radu strýce Větra. Přišel k břízkám, poklonil se a smekl beranici: „Slečny břízky, mohly byste nám povědět, kde je náš tatínek?“

„Váš tatínek je nedaleko odtud. Jděte doleva, k lesu, tam najdete skálu, ve skále brloh, v brlohu starou medvědice se třemi mláďaty, ta vám poví další, neboť ona ví všechno.“

Děti se pevně vzaly za ruce a šly. Hanička se však najednou zeptala: „Jedí medvědice malé holčičky?“

Vašek neodpověděl, pouze zacvakal zuby. A již zde byl les, v tom lese skála, v té skále brloh a z brlohu vylézala právě stará medvědice.

Vašek se poklonil a smekl beranici: „Paní medvěďová, mohla byste nám povědět, kde je náš tatínek?“

„Váš tatínek je nedaleko odtud. Jděte dále po této zasněžené louce a přijdete k zamrzlému potoku. Tam najdete stádo vlků. Nejstarší z nich vám přijde vstříc. Povídají, že je starý, prastarý jako jezero Bajkal. Ten vám poví další, neboť on ví všechno.“ A medvědice se obrátila k mláďatům a řekla: „Vidíte, nezbedy, jaké jsou to hodné děti!“

Děti se ještě pevněji vzaly za ruce a šly po zasněžené louce. Vašek si však najednou zašeptal pro sebe: „Vlci prý jedí kluky...“

Obě děti zacvakaly zuby, ale šly.

A tu již viděly stádo vlků, v tom stádě jako by hořelo sto ohýnků; to byly vlčí oči. Vyšel jim vstříc ten, jehož oči zářily nejvíce.

Vašek se poklonil a smekl beranici: „Milostpane, mohl byste nám povědět, kde je náš tatínek?“

Vlk vážně zakašlal a potom řekl: „To musíte, dobré děti, jít stále podél tohoto potoka. Potom dojdete až k jezeru, k velikému a svatému jezeru Bajkal. Na břehu jezera jde železná

dráha, velická sibiřská magistrála. Tam stojí domek hlídače Trofima Iványče. Ten je starý, ví všecko, poví vám další.“

Děti se poklonily a šly dále.

Když poodešly, ohlédly se několikrát a šeptaly: „Nesnědli!“

Záhy došly po svahu k obrovité, zasněžené a zamrzlé ploše, vroubené kolem vysokými horami. Napravo od nich zasvítilo světýlko, dvě světýlka.

To byl domek Trofima Iványče.

Třetí část pohádky

Děti zamířily k němu. Šly, dech se jim tajil. Dvířka do dvora byla otevřena. Vešly, zaklepaly na dveře. Otevřel jim šedivý stařeček, Trofim Iványč.

Vašek se poklonil a smekl beranici:

„Trofime Iványči, mohl byste nám říci, kde je náš tatínek?“

Trofim Iványč zakýval hlavou, odkašlal trochu a začal: „Tak, tak. Znam, znam, holoubci, a jak bych neznal! Každý člověk v Sibiři zná Čechoslováky! Tak, tak. I tatínka znám. Statečný člověk, statečný! Nu a tak pojďte dále, vejděte, holoubci, vejděte! Čaj vypijete i chléb s medem mám. A máslo. Tak, tak, za tatínkem, rozumím. Ale jak jste sem přišly, takové hadříky a tvářičky hoří. Ani válenky nemáte. Tak, tak, pijte čaj! Tedy k tatínkovi, říkáte, dobře, dobře. Válenky si vezměte oba, dobré plstěné, aby nožičky nezamrzaly. Tak. Tam na trati je stanička. Tam je tatínek na kolejích, ve vlaku. Tak!“

Trofim Iványč si nasadil na hlavu obří čepici z jelení srsti a vyšel ven. Děti za ním.

Všichni tři šli po trati.

Brzy došli k vesničce. Měsíc svítil na zamrzlé jezero. Hle, stanička, nádražní budova, v čekárně světla, hraje tam hudba. Ó, jak krásně hrají!

Před stanicí stojí řada vlaků. Vozy jsou ozdobeny prapory běločervenými, zeleným chvojím, obrazy Husa, Žižky, Masaryka.

Trofim Iványč se zastavil u jednoho vozu a zabouchal na vyřezaná dvířka: „Hej, vy tam, Vjačeslav Josifovič, doma? Otevřte, otevřte! Já k vám s novinou! Dárek vánoční přinesl, ví bůh!“

Dveře se otevřely.

Trofim Iványč strká děti kupředu. Děti vystoupily na přistavené schůdky a stanuly ve dveřích.

Hanička otevřela ústa a zůstala tak dlouho.

Uvnitř vozu uprostřed stál stůl, na něm vánoční stromeček se svíčkami. Okolo stolu stálo nad sebou několik lůžek, na kterých seděli vojáci, velcí, osmahlí, mnozí vousatí, s ohnivýma očima.

Všichni se v údivu obrátili k dětem. Od kamen, kam právě přikládal kusy březového dřeva, vstal nejmohutnější z nich.

To byl tatínek.

Hleděl okamžik na děti mlčky, pátravě. Děti ani nedutaly.

„Tatínku!“

Vojáci skrývali hlavy do plášťů. Jen dřevo v kamínkách praskalo. A vosk padal ze svíček. Zavonělo jehličí.

Zdalo se, že ve voze zůstal pouze tatínek s dětmi. Děti mu seděly na klíně. A stále vzpomínaly na mámu. Bylo jim divné, že tak dlouho nejde a nejde... Tak seděli všichni a povídali do půlnoci...

Závěr pohádky

Vašek a Hanička sedí potmě u pece.

Kocour spí u Haniččiných nohou. V sednici je ticho a tma.

Venku padají sněhové vločky. Dvířka u vrat na dvoře zavrzla, kdosi přichází, dveře otvírá, vstupuje. Je to máma. Nese mléko, chleba a sušené švestky.

„Vždyť je tma tmoucí,“ povídá s povzdechem. Rozžihá světlo.

Děti spí u pece.

Je třeba je probudit a podělit švestkami.

Otvírají oči, které se navracejí odkudsi z daleka do této sednice, Hanička najednou zapláče, chytí mámu okolo krku a říká mezi slzami: „Viděli jsme tatínka. Byli jsme u tatínka!“

Vašek se dívá na mámu stále ještě nepřítomnýma očima.

Potom se všichni tři schoulí do klubíčka a tiše pláčou.

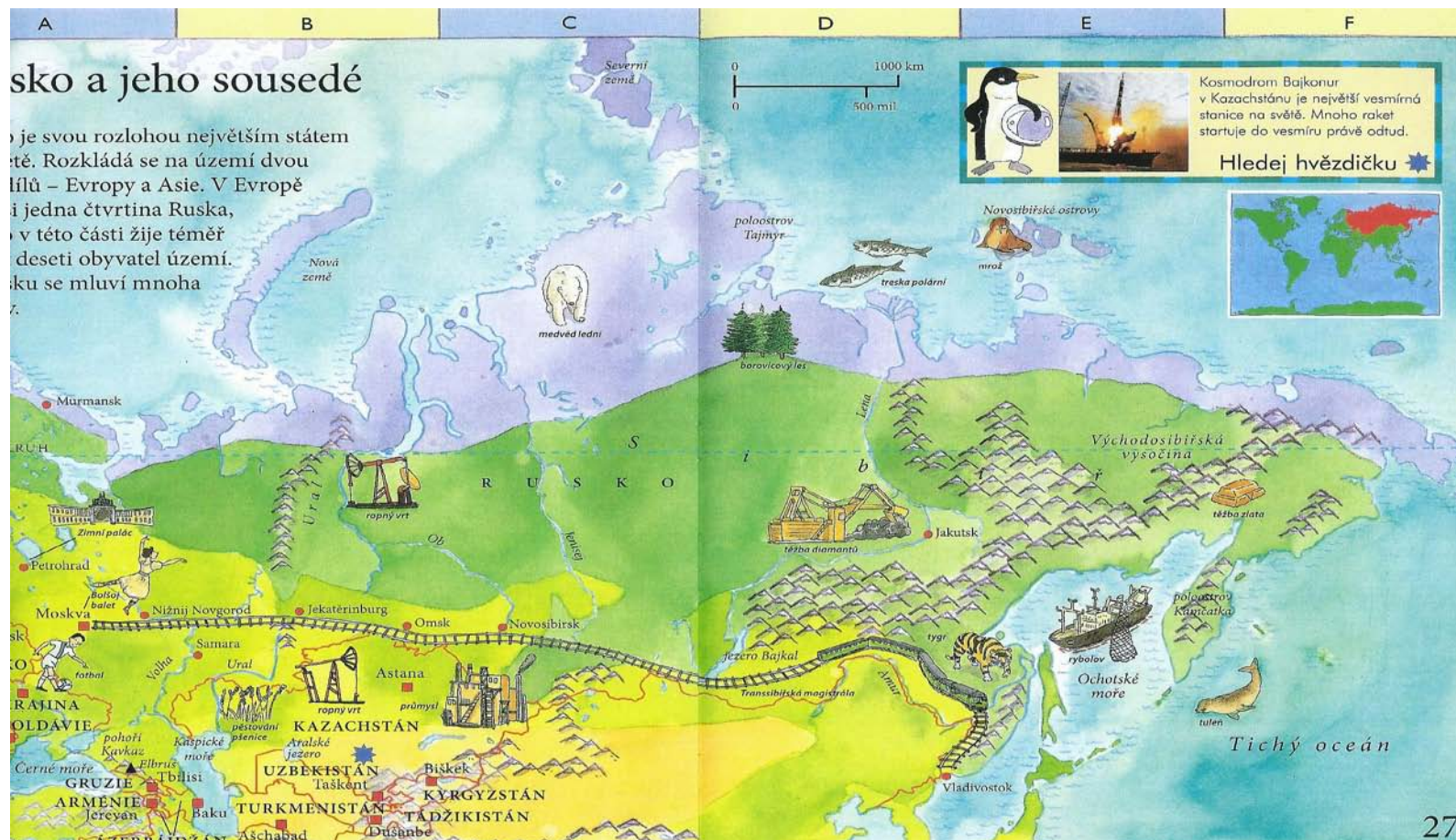
Venku je tma, vločky, slabý vítr. V sednici hoří olejová lampička.

V sednici je veliké ticho. Snad se tam modlí za tatínka.

RUDOLF MEDEK (1890 – 1940)

© Spolek ČŠBH. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání v roce 2014.

- *Ilustrovaný dětský atlas světa, Praha: Fragment, 2007; přeloženo do češtiny z anglického originálu First Picture Atlas, Londýn: Kingfisher Publications, 2005.*

RUDOLF MEDEK (1890 – 1940)

© Spolek ČSBH. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání v roce 2014.

- MEDEK, Rudolf. O našich legiích, dětech a zvířátkách na Sibiři. Praha: Památník odboje, 1921, s.56;

RUDOLF MEDEK (1890 – 1940)

© Spolek ČŠBH. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání v roce 2014.